МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра банківської справи

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
за освітньою програмою
«Міжнародний банківський бізнес»
на тему: «Кредитування корпоративного бізнесу в умовах воєнного стану в Україні»

Виконавець: студентка 4 курсу групи 3
факультету фінансів та банківської справи
Стоянова Олександра Олександрівна _____
/підпис/

Науковий керівник: д.е.н., професор
Коваленко Вікторія Володимирівна _____
/підпис/

ОДЕСА - 2025

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В нинішніх умовах надзвичайної невизначеності та нестабільності, спричинених воєнним конфліктом, постають нові виклики для економічного розвитку країни. Кредитування корпоративного бізнесу в таких умовах виявляється досить важливим інструментом у фінансуванні економіки, що сприяє стабільному функціонуванню підприємств, забезпечуючи їх всіма необхідними ресурсами для відновлення та розвитку.

В умовах воєнного стану в Україні питання кредитування корпоративного сектору набуває дедалі більшого значення, оскільки саме цей сектор можна вважати основою національної економіки. Підтримка бізнесу за допомогою ефективних кредитних механізмів сприяє не лише збереженню робочих місць, але й відновленню економіки.

Повномасштабне вторгнення поставило низку викликів перед банківською системою, зокрема нестабільність економічної ситуації, збільшення рівня кредитних ризиків, порушення логістичних ланцюгів та погіршення платоспроможності численної кількості підприємств. За цих обставин банки вимушені адаптувати свої підходи до оцінки кредитоспроможності позичальників, удосконалювати методи мінімізації ризиків та впроваджувати інноваційні фінансові інструменти.

Актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю підтримки корпоративного бізнесу, враховуючи специфіку ризиків, викликаних війною, та обмеженість фінансових ресурсів.

Мета дослідження - обґрунтування теоретичних та методичних підходів щодо оцінювання банківського кредитування корпоративного бізнесу та визначення основних напрямів його удосконалення в умовах невизначеності.

Завдання дослідження:

– визначити основні компоненти процесу кредитування банками корпоративного бізнесу;

– охарактеризувати методичне та теоретичне забезпечення процесу банківського кредитування корпоративного бізнесу;

– провести аналіз сучасного стану кредитного ринку в Україні;

– проаналізувати кредитування корпоративного бізнесу в ПАТ «Банк Восток»;

– надати характеристику кредитної продуктової лінійки в ПАТ «Банк Восток»;

– провести огляд міжнародного досвіду кредитування корпоративного бізнесу банками;

– визначити перспективні напрями удосконалення процесу кредитування корпоративного бізнесу в банках.

Об'єкт дослідження - процес банківського кредитування корпоративного бізнесу.

Предмет дослідження - теоретичні, методичні та практичні аспекти банківського кредитування нефінансових корпорацій.

Методи дослідження. У процесі написання кваліфікаційної роботи було застосовано комплекс загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, що забезпечили всебічне вивчення теоретичних і прикладних аспектів банківського

кредитування корпоративного бізнесу. Зокрема, методи синтезу та аналізу, індукції та дедукції, наукових абстракцій, логічного узагальнення, порівняння та економіко-математичного моделювання.

Інформаційна база дослідження: законодавчі та нормативні акти України, офіційні статистичні дані Національного банку України, Міністерства фінансів України, дані фінансової звітності ПАТ «Банк Восток», наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 108 сторінок. Основний зміст викладено на 86 сторінках. Робота містить 24 таблиці, 20 рисунків, список використаних джерел із 70 найменувань та 6 додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі кваліфікаційної роботи ***«Теоретичне підґрунтя організації процесу кредитування банками корпоративного бізнесу»*** досліджено еволюцію теоретичних підходів до сутності банківського кредиту та його значення в умовах ринкової економіки, охарактеризовано функції кредиту, принципи банківського кредитування, а також визначено особливості організації процесу кредитування корпоративного бізнесу банками України. Проаналізовано економічну сутність корпоративного кредитування, його роль у забезпеченні функціонування національної економіки. Розкрито нормативно-правове забезпечення кредитного процесу в банках, зокрема акцентовано увагу на трьох рівнях регулювання кредитування: міжнародному, національному та внутрішньобанківському. За результатами проведеного дослідження у першому розділі зроблені наступні висновки: банківське кредитування корпоративного бізнесу є ключовим джерелом фінансування підприємств, що особливо актуально в умовах воєнного стану; ефективність кредитного процесу залежить від чіткого дотримання принципів кредитування; якість організації процесу кредитування визначає рівень кредитних ризиків.

У другому розділі ***«Оцінювання рівня кредитування корпоративного бізнесу в ПАТ "Банк Восток" в умовах воєнного стану»*** проведено аналіз сучасного стану кредитного ринку України в умовах воєнного стану та специфіки кредитування нефінансових корпорацій на прикладі ПАТ «Банк Восток». У даному розділі розкрито питання змін у структурі банківських активів, а також обґрунтовано причини стриманості банків у наданні нових кредитів, зокрема через переорієнтацію на безризикові інструменти, такі як ОВДП та депозитні сертифікати НБУ. Встановлено, що ПАТ «Банк Восток» демонструє орієнтацію саме на корпоративному кредитуванні, частка якого у його кредитному портфелі стабільно перевищує 97%. Важливою характеристикою діяльності банку є його участь у реалізації державних програм підтримки бізнесу, таких як «Доступні кредити 5-7-9%», «є-Відновлення» тощо, що забезпечує стабільну присутність банку в сегменті фінансування МСБ, а також аграрного сектору.

У третьому розділі ***«Удосконалення процесу кредитування корпоративного бізнесу банками»*** здійснено комплексне дослідження міжнародного досвіду кредитування корпоративного бізнесу та окреслено стратегічні напрями удосконалення цього процесу в українському банківському секторі. Здійснено аналіз ефективних практик підтримки бізнесу, які впроваджуються в країнах Європи та США Виявлено низку проблемних моментів у корпоративному кредитуванні: високий рівень кредитного ризику, обмежений доступ до фінансових ресурсів, висока вартість кредитування, а також слабка ефективність управління кредитними портфелями. У зв'язку з цим запропоновано низку практичних заходів щодо вдосконалення кредитної політики банків. У межах розділу здійснено економетричне моделювання впливу внутрішніх і зовнішніх факторів на обсяг банківського кредитування корпоративного сектору в Україні. Встановлено, що ключовими детермінантами є обсяг резервів під знецінення кредитів та динаміка кредитування фізичних осіб.

ВИСНОВКИ

Проведене комплексне дослідження засад організації процесу кредитування банками корпоративного бізнесу дало змогу сформулювати низку важливих висновків:

1) Обґрунтовано, що кредитування корпоративного бізнесу є визначальною складовою функціонування банківської системи, яка виконує важливу роль у забезпеченні фінансової підтримки суб'єктів господарювання. Кредитна діяльність банків є однією з ключових складових їхнього прибутку.

2) Теоретичне осмислення сутності кредиту дозволяє розглядати його як багатогранне економічне явище, яке включає в себе грошові відносини, зобов'язання та інституційні відносини між позичальником і кредитором. Виявлено, що більшість авторських підходів до визначення поняття «кредит» акцентують увагу на його функціональному, правовому та економічному змісті. Кредит виступає не лише механізмом фінансування, але й інструментом регулювання грошового обігу, забезпечення платоспроможності суб'єктів господарювання та активізації інвестиційної діяльності.

3) Процес кредитування корпоративних клієнтів в банку є складним, багаторівневим та поетапним, що включає послідовність чітко визначених дій: від початкового звернення підприємства до банку до повного виконання умов кредитного договору. Кожен етап (попередній, підготовчий, основний та заключний) виконує свою задачу і потребує злагодженої взаємодії між структурними підрозділами банку, а також ретельної оцінки ризиків та фінансового стану клієнта.

4) Визначено ключові фактори, що впливають на організацію процесу кредитування корпоративного бізнесу, які доцільно поділяти на ендогенні (внутрішні) та екзогенні (зовнішні). До внутрішніх належать такі: кредитна політика банку, фінансовий стан клієнта, якість менеджменту, рівень внутрішнього контролю, тоді як до зовнішніх - макроекономічна ситуація, законодавчі зміни, глобалізаційні процеси, валютна та процентна політика.

5) Встановлено, що належне методичне та інформаційне забезпечення процесу кредитування є критично важливим для ефективного управління кредитними операціями. У сучасних умовах це забезпечується через впровадження автоматизованих банківських систем, електронного документообігу, використання даних кредитних бюро, а також через дотримання нормативно-правових актів, які регламентують порядок оцінювання кредитоспроможності позичальників. Саме поєднання законодавчих вимог і внутрішньобанківських положень дозволяє формувати ефективну модель супроводження кредитування.

6) У організації кредитного процесу важливе місце займає правове регулювання, яке забезпечує захищеність сторін у кредитних відносинах та визначає механізми дотримання основних принципів кредитування. Поділ регулювання на міжнародний, національний та внутрішньобанківський рівні дозволяє банкам ефективно адаптувати свої кредитні стратегії до змін в економіці.

7) Як було встановлено в ході дослідження, кредитний ринок України зазнав значних трансформацій під впливом як макроекономічних, так і воєнних ризиків. Хоча загальний обсяг активів банків значно зріс, кредитна активність залишалася стриманою через прагнення банків мінімізувати ризики, перенаправляючи кошти у безризикові інструменти, зокрема депозитні сертифікати НБУ та ОВДП.

8) Проаналізована структура банківських кредитів засвідчила домінування корпоративного сегмента, частка якого стабільно перевищувала 74%. Це свідчить про збереження пріоритетності фінансування підприємництва, зокрема малого та середнього бізнесу, навіть в умовах невизначеності.

9) У результаті дослідження було виявлено, що ПАТ «Банк Восток» забезпечив стійке зростання кредитного портфеля, подвоївши його за період 2020–2024 років. Така динаміка є свідченням ефективної реалізації банком кредитної політики в нинішніх непростих умовах. Як показав аналіз кредитного портфеля, банк зосереджений переважно на фінансуванні юридичних осіб – їх частка стабільно перевищує 97%. Було зафіксовано активну участь банку у реалізації державних програм, в т.ч. «5-7-9%», «є-Відновлення» та інших ініціатив для МСБ, зокрема агросектору.

10) Аналіз галузевої структури кредитного портфеля засвідчив, що найбільше кредитування було спрямовано в оптову торгівлю, агропромисловий комплекс, виробництво харчових продуктів і сектор енергетики. Як встановлено, саме ці галузі є критично важливими в умовах воєнного стану для забезпечення продовольчої, енергетичної та економічної безпеки. У ході аналізу якісних показників кредитного портфеля було виявлено зростання частки непрацюючих кредитів (NPL) до 11,57% у 2024 році, проте банк вживає заходів для підвищення захищеності кредитів, що проявляється у зростанні рівня резервування до 13,32%.

11) У ході аналізу міжнародної практики було встановлено, що успішні моделі кредитування корпоративного бізнесу у країнах ЄС та США базуються на тісній взаємодії банків із державними структурами, які забезпечують фінансові гарантії, субсидії та доступ до довгострокових ресурсів. Як приклади ефективних інструментів визначено пільгові кредити від банків розвитку (KfW, Bpifrance), гарантійні фонди, програми підтримки інновацій та регіональні ініціативи стимулювання

підприємництва.

12) Проаналізовано, що з початком війни в Україні ефективне кредитування корпоративного бізнесу залишалося обмеженим через високі ризики, знижену платоспроможність підприємств, складну логістику та обмеженість у забезпеченні заставою. Це вимагає запровадження більш адаптованих до воєнних умов моделей кредитування, зокрема інструментів розподілу ризиків (державні гарантії, участь міжнародних фінансових інституцій тощо).

13) Виявлено системні проблеми українського кредитного ринку, зокрема підвищений рівень NPL, обмежений доступ до кредитів, високу вартість ресурсів і неефективне управління кредитними портфелями. Це зумовлює необхідність удосконалення нормативно-правової бази, розвитку інструментів кредитної інформації та впровадження сучасних технологій управління ризиками.

14) Визначено перспективні напрями вдосконалення процесу кредитування нефінансових корпорацій, серед яких: скорочення кредитних ризиків, розширення доступності фінансування, підтримка інфраструктури для МСБ, розвиток екологічно відповідального фінансування та підвищення фінансової культури підприємців. Важливим є також впровадження цифрових технологій, зокрема автоматизованих систем оцінки ризиків та індивідуалізованих рішень для клієнтів.

15) У результаті економетричного моделювання було встановлено, що найбільш істотний вплив на обсяг кредитного портфеля юридичних осіб мають внутрішні фактори: резерви під знецінення та обсяг кредитів фізичним особам. Це свідчить про важливість внутрішньої стратегії банку щодо управління портфелем і взаємозв'язок між сегментами обслуговування клієнтів. Отримана регресійна модель довела високий рівень пояснювальної здатності, що підтвердило доцільність її використання. Вона є статистично значущою та придатною для прогнозування обсягів кредитів, за умови подальшого врахування специфіки ринку та можливих зовнішніх шоків.

16) Проаналізовані результати підтверджують, що вітчизняні банки можуть посилити свою роль у фінансуванні бізнесу за умови запровадження інституційних змін, підтримки з боку держави і міжнародних партнерів, а також активної цифровізації процесів. Стимулювання розвитку бізнесу і формування довіри між банками та позичальниками залишаються важливими умовами для майбутнього відновлення економіки України.

АНОТАЦІЯ

Стоянова О.О. «Кредитування корпоративного бізнесу в умовах воєнного стану в Україні».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
за освітньою програмою «Міжнародний банківський бізнес». –
Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2025.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти банківського кредитування корпоративного бізнесу, зокрема його роль у фінансуванні економіки в умовах

воєнного стану. Проаналізовано еволюцію підходів до визначення сутності кредиту, охарактеризовано основні функції та етапи процесу кредитування нефінансових корпорацій.

Проаналізовано поточний стан кредитного ринку України, зокрема здіснено оцінку діяльності ПАТ «Банк Восток» у сфері корпоративного кредитування. Виявлено основні проблеми та загрози у сфері банківського кредитування в умовах війни, проаналізовано міжнародний досвід кредитування корпоративного сектора, розроблено модель факторного аналізу впливу внутрішніх та зовнішніх чинників на процес банківського кредитування нефінансових корпорацій.

Запропоновано практичні рекомендації щодо удосконалення процесу кредитування корпоративного бізнесу в українських банках з урахуванням міжнародного досвіду, а також розроблено пропозиції підтримки бізнесу в умовах невизначеності та підвищених ризиків.

Ключові слова: банк, банківське кредитування, корпоративний бізнес, кредитний ризик, банківська система.

ANNOTATION

Stoianova O. «Corporate business lending under martial law in Ukraine».

Qualifying work on obtaining a bachelor's degree in the specialty
072 «Finance, banking and insurance»
for the educational program «International banking business» . –
Odesa National Economic University. – Odesa, 2025.

The work examines theoretical aspects of bank lending to corporate businesses, in particular its role in financing the economy under martial law. The evolution of approaches to defining the essence of credit is analyzed, the main functions and stages of the lending process to non-financial corporations are characterized.

The current state of the credit market of Ukraine is analyzed, in particular, the activities of PJSC «Bank Vostok» in the field of corporate lending are assessed. The main problems and threats in the field of bank lending in wartime are identified, international experience in lending to the corporate sector is analyzed, a model of factor analysis of the influence of internal and external factors on the process of bank lending to non-financial corporations is developed.

Practical recommendations are offered for improving the process of lending to corporate businesses in ukrainian banks, taking into account international experience, and proposals for supporting business in conditions of uncertainty and increased risks are developed.

Keywords: bank, bank lending, corporate business, credit risk, banking system.